

การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร
ในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี

Increasing Agro-Ecotourism Potential as a Learning Resource
in Suphan Buri Province

ยุทธพงษ์ ลีลาภิไพศาล^{1*}, ขจีनुช เชาวนปรีชา², จิรัฏฐ์ ชวนชม³

ธัญญภัทร์ ศรีเนธิยวสิน⁴, สฤณดี ศรีโยธิน⁵

พิมพ์มาดา วิชาศิลป์⁶, และ พรเพ็ญ ไตรพงษ์⁷

Yutthapong Leelakitpaisarn^{1*}, Khacheenuj Chaovanapricha², Jirat Chuanchomb³

Tananyaphat Srinathiyawasina⁴, Sarid Sriyothina⁵

Pimmada Wichasin⁶, and Pornpen Traiphong⁷

*Corresponding Author**

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต^{1*, 4, 5}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University, Thailand^{1*, 4, 5}

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต^{2, 3}

Faculty of Management Science, Suan Dusit University, Thailand^{2, 3}

โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต⁶

School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University, Thailand⁶

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ⁷

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Thailand⁷

E-mail: Y16767@hotmail.com^{1*}, khacheenuj_cha@dusit.ac.th², jirat_chu@dusit.ac.th³

tananyaphat_sri@dusit.ac.th⁴, sarid_sri@dusit.ac.th⁵ and pimmada_wic@dusit.ac.th⁶

Received November 27, 2023; Revised February 24, 2024; Accepted March 10, 2024

บทคัดย่อ

กรอบแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 กำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แนวทางที่ 2 กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีการจัดผังเมืองสำหรับการท่องเที่ยว กำหนดภูมิสัญลักษณ์

(Landmark) ที่สำคัญในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวทราบรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงขนาดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว และระยะเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางและการขับเคลื่อนกลไกการบริหารจัดการในทิศทางที่เป็นประโยชน์ ผลักดันการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควบคู่กันไป และแนวทางที่ 4 การกำหนดสารสนเทศที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลสภาพอากาศ สภาพภูมิศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว และการวางแผนการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ จากกรอบแนวทางทั้งสิ้น จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพ สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร และช่วยสร้างงานและอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นและครัวเรือน นอกจากนี้การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ ยังเป็นการสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และเกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่จังหวัดสุพรรณบุรี

คำสำคัญ: การเพิ่มศักยภาพ; การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร; แหล่งเรียนรู้

Abstract

Development guidelines that are appropriate to the overall context of agro-ecotourism as a learning resource in Suphanburi Province can be classified into four approaches. The first guideline is setting a plan for developing agro-ecotourism as a learning resource in Suphanburi Province in both short-term and long-term in order to drive continuously and for the clarification of the various activities' arrangements. The second guideline is setting the route of tourism clearly, providing a city plan for tourism, and specifying important tourism landmarks to create the tourist attraction's identity. These could help the tourists realize the details of the characteristics, area size, and the appropriate visit time of tourist attractions. The third guideline is promoting participation roles because strengthening collaboration is like the main key engine in setting the direction frame and driving the management dynamic beneficially. In addition, this can force the integration of various organizations to upgrade tourist attractions to be learning resources. The fourth guideline is to determine the important information technology for tourism, such as weather information, area geography, etc., that will be useful in travel planning for tourists and for farmers in that area. According to all four guidelines, the agro-ecotourism destinations will be ready to be learning resources. In addition, the tourist destinations' potential will motivate and encourage the

tourists to travel. This will increase the income for farmers and create jobs for local people and households with these learning resources. In addition, increasing the agro-ecotourism potential as a learning resource in Suphanburi Province can create the value of tourist attractions and sustainability in tourism and increase the value of the economy and society in Suphanburi Province as well.

Keywords: Potential increasing; Agro-Ecotourism; Learning resources

บทนำ

การสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการผลิตทางเกษตรกรรมจากการส่งเสริมการผลิต การใช้ และการขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวและการบูรณาการได้เต็มรูปแบบเข้ากับห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ซึ่งเป็นภาคส่วนที่สำคัญและกำลังเติบโต สามารถส่งเสริมกิจกรรมทางเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ช่วยพลิกฟื้นเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว สำหรับในระดับสากลและภายในประเทศมองว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงแผนในระดับต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นสำคัญประกอบด้วย การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวดังกล่าวผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเกิดขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือการเกษตรกรรม สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ โดยชุมชนมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมทางการเกษตรกรรมภายใต้การจัดการการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรจึงเป็นสิ่งที่ประเทศไทยได้ผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและการอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งไปสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) เป็นแผนที่ได้บัญญัติแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกคน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ในหมวดหมู่ที่ 2 ได้ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป (Office of the National Economic and Social Development Council, 2023) ทั้งนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชุมชนนั้น ๆ เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้ และก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานที่และจุดท่องเที่ยวใกล้เคียง แต่โดยหลักแล้วจะเป็นการท่องเที่ยวระยะสั้น โดยให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตผลทางการเกษตรจากเกษตรกรโดยตรง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร เป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และมีความแตกต่างตามแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรมีกลไกที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ร่วมกันรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน โดยรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรสามารถจำแนกออกเป็น

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการสาธิต ซึ่งจะมีการเตรียมขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชม กลุ่มนักท่องเที่ยวของกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่ม นักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและต้องการประสบการณ์ไป พัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีกิจกรรมการให้ความรู้ทางการเกษตร ซึ่งจะมีการเตรียมสถานที่สำหรับการบรรยายและวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้นั้นเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรแก่นักท่องเที่ยว

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน รูปแบบการท่องเที่ยวจึงเน้นในเรื่องของการให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจดังกล่าวอีกด้วย (Na Songkhla, 2013)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน และผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และมีจุดเด่นที่สำคัญคือการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและวิถีคิดในลักษณะที่ให้ความเคารพต่อแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรและนิเวศวิทยา สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร เช่น ความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ยังไม่แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว บางพื้นที่ขาด

การประชาสัมพันธ์ หรือประชาสัมพันธ์ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมายทำให้ไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดแรงจูงใจในการตัดสินใจลงทุนด้านการท่องเที่ยวประเภทนี้ ในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อกำหนดรูปแบบหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนา ยกตัวอย่างเช่นจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองโบราณอู่ทอง ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. กรมการท่องเที่ยว และ จังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกันขับเคลื่อนแผนงานโครงการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทำให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria : GSTC) ของสมาคมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (Global Sustainable Tourism Council) หรือ GSTC (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization), 2018) นอกจากนี้จังหวัดสุพรรณบุรียังได้รับการขับเคลื่อนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (The UNESCO Creative Cities Network) (The Government Public Relations Department, 2023) ซึ่งเป็นการพัฒนาเมืองในหลายมิติ โดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผสมผสานกับทุนทรัพยากรบุคคลที่มีความสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการสร้างผลงานและผลงานหลากหลายรูปแบบที่รวมกันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชม อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสร้างงานและรายได้ต่อชุมชนและผู้คนในเมือง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่น่าสนใจ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของจังหวัดในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเหมาะสมที่จะขับเคลื่อนเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ จนสามารถเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

เนื้อเรื่องหลัก

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนับเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่ง มีแนวคิดที่ขยายมาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเชิงชนบท (Rural tourism) โดยการจัดให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ด้านเกษตรกรรมโดยตรง และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือคนในชนบท เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติในชนบท และมีโอกาสทำงานในเรือกสวน ไร่ นา หรือจับปลาในท้องทะเลเหมือนการประกอบอาชีพของเกษตรกร (Esichaikul, 2018) การเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเป็นโจทย์ที่สำคัญที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อดันหารูปแบบในการเพิ่มศักยภาพให้แก่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เป้าหมายหนึ่งที่

สำคัญของการเพิ่มศักยภาพคือ ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวนั้น การนำแนวทางของการเป็นแหล่งเรียนรู้มาใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพ จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกันในระบบนิเวศ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าในการศึกษาให้แก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย

ศักยภาพในการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองโบราณ อุทง ซึ่งในปี พ.ศ. 2566 อพท. ได้ร่วมผลักดันจังหวัดสุพรรณบุรีให้เข้ารับคัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทยเพื่อเข้าชิงเมืองสร้างสรรค์โลกของยูเนสโกของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network – UCCN) ซึ่งประโยชน์ของการเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกนั้น นอกจากจะได้เป็นที่รู้จักมากขึ้นแล้ว ยังถือเป็นการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (The Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 11 Sustainable Cities and Communities นั่นคือทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ทางและยั่งยืน อีกทั้งยังดึงดูดนักท่องเที่ยวจากเมืองที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์จากทั่วโลก ให้เดินทางมาเยือนเพิ่มมากขึ้น (United Nations, 2023) ซึ่งเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) นั้น หมายถึง เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้น ๆ มีรากฐานจากความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนทำงานสร้างสรรค์ คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนสำคัญที่ทำให้เมืองมีพื้นที่ในการแสดงความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการรวมตัวทางสังคม ตลอดจนความเป็นท้องถิ่นนี้เองที่แสดงออกหรือสื่อออกมาทางศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการเข้าร่วมสามารถทำให้เกิดการสนับสนุนเสริมสร้างการเรียนรู้กันทั้งในท้องถิ่นใดการเป็นเมืองสร้างสรรค์ ยังก่อประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เช่น ช่วยสนับสนุนการสร้างงาน ส่งเสริมวัฒนธรรมบนพื้นฐานของหลากหลายทางสังคม การเจรจาระหว่างวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน สร้างโอกาสที่ดีสำหรับเมืองผ่านกระบวนการเรียนรู้ และโครงการร่วมมือระหว่างเมืองต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เชิงสร้างสรรค์ที่มีอยู่อย่างเต็มที่ การมีพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่จะสามารถตอบโจทย์ให้แก่คนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมืองสร้างสรรค์ไม่ใช่เรื่องของ การปรับปรุงหรือพัฒนาเมืองเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นเมืองที่มีพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ และต้องอาศัยแผนการลงทุนของภาครัฐในหลายด้าน ตั้งแต่การลงทุนในสาธารณูปโภคในโครงสร้างพื้นฐานและการเรียนรู้ การปรับปรุงกฎระเบียบ และการสนับสนุนด้านการเงินให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและอยู่อาศัยของผู้ประกอบการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดกิจกรรมระดับเมืองและ

ระดับชาติที่หลากหลายเพื่อสะท้อนเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ของเมืองอย่างสร้างสรรค์ (Community Organization Development Institute, 2022)

นอกจากนี้จังหวัดสุพรรณบุรี ยังได้รับการเสนอชื่อให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรี (City of Music) หลังจากได้จัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) ร่วมกับจังหวัด เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองระยะ 5 ปี เพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการเป็นสมาชิกเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพื่อใช้พัฒนาเมืองและชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนในพื้นที่เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมถึงการดึงดูดชุมชนที่มีศักยภาพสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งด้านพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์และเส้นทางการท่องเที่ยว การบริการให้มีมาตรฐาน การพัฒนานักสื่อความหมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าเอาอัตลักษณ์ประจำถิ่นมาพัฒนาเป็นสินค้าที่มีความโดดเด่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม (<https://creativecommons.ced.or.th/>) ทั้งนี้ องค์การยูเนสโก ได้ประกาศให้จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรีขององค์การยูเนสโก ประจำปี ค.ศ. 2023 เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2566 เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีรากฐานวัฒนธรรมด้านดนตรีที่เข้มแข็ง และกลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นมายาวนาน ที่เด่นชัด คือการมีบุคลากรด้านดนตรีที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ทั้งดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทย เพลงลูกทุ่ง เพลงเพื่อชีวิต และดนตรีสมัยใหม่ หรือที่เรียกว่า “เบญจภาคีดนตรีสุพรรณ” (The Government Public Relations Department, 2023)

จะเห็นได้ว่าด้วยศักยภาพของจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีความพร้อมในการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว ทำให้การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องที่ไกลตัว หรือยากที่จะเกิดขึ้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ คือ ประเภทของการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งมุ่งเน้นการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Department of Agricultural Extension, 2005) ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับธรรมชาติ เรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และท่องเที่ยวไปพร้อมกัน นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความสวยงามเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น อีกทั้งยังช่วยสร้างประโยชน์ให้แก่เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ เนื่องจากการอนุรักษ์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและสร้างรายได้เพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เช่น โครงการสาธิตการเกษตรแบบพอเพียง สวนผลไม้ พื้นที่ ภูมิสัญลักษณ์ สำหรับการถ่ายรูป หรือทำเนื้อหาต่าง ๆ ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาแวะชม และได้เรียนรู้รวมทั้งได้สัมผัสวิถีการเกษตรไปด้วย ถือว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับความนิยมและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

ในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ สามารถกำหนดกิจกรรมทางการเกษตรของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ตามการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว (Department of Tourism, 2021) ในด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลาย ตัวอย่างเช่น

1. กิจกรรมส่งเสริมความรู้ เช่น การฝึกอบรม การสาธิต การถ่ายทอดความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว
2. กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การพาชมสวน เก็บผลไม้ พักผ่อนหย่อนใจ
3. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยว และ/หรือชุมชนโดยรอบ
4. กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยว หรือการมีพื้นที่สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผลผลิต ผลิตภัณฑ์แปรรูป ของฝาก ของที่ระลึก หรือสินค้าชุมชน เป็นต้น

นอกจากหลักเกณฑ์ของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกแล้ว ประเทศไทยมีแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Management Standard : STMS) เป็นการยกระดับมาตรฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งรับผิดชอบโดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของ อพท. นี้ สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council หรือ GSTC) ซึ่งเป็นองค์กรระดับโลก ได้ให้การยอมรับ (GSTC Recognized) ว่ามีความเทียบเท่ากับหลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว (GSTC Destination Criteria) มาตั้งแต่ปี 2561 โดยถือเป็นมาตรฐานฉบับแรกของไทยที่ได้รับการยอมรับจาก GSTC และในปี 2564 อพท. ได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานฯ และได้รับการยอมรับว่าเทียบเท่ากับหลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวของ GSTC เวอร์ชัน 2.0 ที่ได้มีการปรับปรุง (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization), 2022)

มาตรฐาน STMS จะเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผลอันเกิดจากการดำเนินงานตามมาตรฐานฯ รวมทั้งการปรับปรุงศักยภาพการบริหารจัดการทางด้านการท่องเที่ยว โดยการรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับพัฒนาการท่องเที่ยวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ อพท. ได้ขยายแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปยังองค์กรที่มีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก และเปรียบเสมือนด่านแรก ในการให้คำปรึกษากำกับดูแล ให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน

จากเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่มีประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีมาตรฐานนำไปสู่ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว และการลงทุนของเกษตรกรในธุรกิจท่องเที่ยวดังกล่าวอีกด้วย

การสร้างแหล่งเรียนรู้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

แหล่งการเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ทั้งที่อยู่ในตัวบุคคล สถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้นำชาวบ้านมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) ชาวบ้านมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (3) ชาวบ้านมีการสืบเสาะหาความรู้แบบเสริมพลัง และ (4) ชาวบ้านมีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Mangkhang, 2020) กล่าวโดยสรุป แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่ประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไปที่สามารถเข้ามาเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์ความรู้ของตนเอง โดยการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ แหล่งความรู้ที่ได้รับมาจากแหล่งชุมชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ที่อาจได้รับจากชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือหลายชุมชน และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและสังคม ตลอดจนประเทศชาติ

คุณค่าของแหล่งเรียนรู้ นำไปสู่การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Tourism Authority of Thailand, 2018) ประกอบด้วย

1. ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ คืออาชีพเสริมที่เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าและประโยชน์สูงสุด นำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี พร้อมทั้งนำบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและความเข้มแข็งกลับคืนสู่ชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาขายให้นักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้เสริม

2. ประโยชน์ด้านสังคมวัฒนธรรม คือผลประโยชน์จากการร่วมมือกันของคนในชุมชน การสำรวจชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ที่เป็นมรดกทางสังคมของแต่ละชุมชน ซึ่งไม่เพียงเป็นเสน่ห์ของการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังเป็นการค้นพบคุณค่าที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมีส่วนร่วม และความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชน

3. ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม คือการคืนสิ่งแวดล้อมสู่ชุมชนผ่านเงื่อนไขของการท่องเที่ยวที่ใช้ความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อในการนำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยว ขณะเดียวกันยังสามารถป้องกันการเข้ามาของนายทุนที่อาจสร้างเงินสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนแต่สิ่งที่ถูกทำลายคือสิ่งแวดล้อมจากการเข้ามาโดยไม่คำนึงถึงชุมชนดังนั้นการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นทั้งการรักษาสิ่งแวดล้อมที่อาจเปลี่ยนแปลงไป และปกป้องสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่ให้ถูกรุกรานจากคนภายนอก

ทั้งนี้ ในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรซึ่งเป็นภาคส่วนที่กำลังเติบโตสามารถหนุนเสริมกิจกรรมทางเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมได้ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ช่วยพลิกฟื้นเกษตรกรรมได้พร้อมกับการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 2/ Goal 2) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่ส่งเสริมรักษาและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแล้วยังเคารพต่อระบบนิเวศภาคพื้นดินโดยการใช้ความพยายามในการลดขยะและการบริโภค การอนุรักษ์พืชพันธุ์ไม้ดั้งเดิม(เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 15/ Goal 15) การเพิ่มศักยภาพดังกล่าวดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะนักท่องเที่ยวที่จะได้รับความรู้เท่านั้น แต่เกษตรกรในพื้นที่ก็ยังได้รับความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วยทำให้เกิดความยั่งยืนในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรอย่างแท้จริง (Tourism Authority of Thailand, 2018)

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี

การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร หากจะทำให้เกิดความยั่งยืนแล้วต้องเกิดจากความร่วมมือของชุมชน จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักเกณฑ์คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร (Department of Agricultural Extension, 2019) ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการในรูปวิสาหกิจชุมชน กลุ่ม ชุมชน หมู่บ้าน
2. มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพพื้นที่ ภูมิทัศน์ การคมนาคม ความพร้อมชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ฯลฯ
3. มีกิจกรรมการเกษตรที่โดดเด่น หรือมีนวัตกรรมด้านการเกษตรเป็นจุดเด่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางการเกษตร วนเกษตร การทำนา การผลิตพืช การเลี้ยงผึ้ง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
4. มีความปลอดภัยทั้งในด้านการเดินทาง การอยู่พักค้าง การรวมกิจกรรม และอื่น ๆ
5. การคมนาคมสะดวก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปถึงหมู่บ้านได้ง่าย
6. ใกล้แหล่งท่องเที่ยวหลักหรือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น น้ำตก ถ้ำ วัด ฯลฯ
7. ชุมชนและท่องเที่ยวร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ตารางที่ 1 กรอบการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ (SWOT Analysis)

Strengths	Weaknesses
- มีระบบคมนาคมที่ดี การเดินทางสะดวกสบาย - มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ สภาพแวดล้อมเหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร - มีลักษณะของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน	- จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการบริการ ทำให้เกิดความล่าช้า บริการไม่ทั่วถึง - การประชาสัมพันธ์ยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย - แหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีกำหนดขอบเขต การจัดผังเมืองสำหรับการท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวกระจัดกระจาย และยังไม่มีการกำหนดภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) ที่สำคัญในการท่องเที่ยวที่ชัดเจน - เกษตรกรบางส่วนขาดความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ควบคู่กัน
Opportunities	Threats
- เป็นจังหวัดในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองโบราณอุททอง ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ - มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ค่อนข้างมีความเข้มแข็ง - มีผลผลิตทางการเกษตรที่มีความหลากหลาย - กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน เพิ่มมากขึ้น	- การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อผลผลิตและพื้นที่เพาะปลูก - ลักษณะของสภาพทางภูมิศาสตร์ ในบางพื้นที่ประสบกับปัญหาน้ำท่วม

จากการวิเคราะห์ SWOT (ตารางที่ 1) ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (ใช้จุดแข็งร่วมกับโอกาส : SO) แนวทางที่ 1 กำหนดแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อให้มีการขับเคลื่อนที่ต่อเนื่อง และมีความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (ใช้โอกาสลดจุดอ่อน : WO) แนวทางที่ 2 กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีการจัดผังเมืองสำหรับการท่องเที่ยว กำหนดภูมิสัญลักษณ์สำคัญในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวสู่สาธารณะ ทำให้นักท่องเที่ยว ทราบถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ขนาดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว และระยะเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการประชาสัมพันธ์หนึ่งที่น่าสนใจ และเป็นกระแสเครือข่ายสังคม (Social network) ใน

ปัจจุบัน เพราะเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้มีประสบการณ์จริง ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (ใช้โอกาสลดจุดอ่อน : WO) แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างบทบาทหรือการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมใดก็ตาม จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาท เป้าหมาย และขอบเขตของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การเชื่อมโยง และบูรณาการความร่วมมือมีทิศทางที่ชัดเจน การรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางและการขับเคลื่อนกลไกการบริหารจัดการในทิศทางที่เป็นประโยชน์ผลักดันการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควบคู่กันไป เช่น

- การบูรณาการเพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะเพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพ และเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

- การบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

- การบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการตลาด และการโฆษณาประชาสัมพันธ์

- การบูรณาการเพื่อพัฒนาพื้นที่ และสิ่งแวดล้อม

- การบูรณาการในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเพิ่มอำนาจต่อการจัดการในการบริหารจัดการ และการซื้อขายสินค้าเกษตร

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรค : ST) แนวทางที่ 4 การกำหนดสารสนเทศที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลสภาพอากาศ สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ ทั้งนี้ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลจากระบบอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทาง (Ease of Traveling) โดยผ่าน URL: <https://entrythailand.go.th/th/index.php> ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้กรมอุตุนิยมวิทยา ยังมีการพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตร โดยผ่าน URL: <https://tmd.go.th/forecast/agromet> อีกทั้งระบบพยากรณ์และเฝ้าระวังฝนตกหนักเชิงพื้นที่ด้วยคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูง โดยผ่าน URL: <http://www.model.tmd.go.th/> ทำให้นักท่องเที่ยวและเกษตรกรมีข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผนดำเนินชีวิตประจำวัน วางแผนการประกอบอาชีพ เป็นต้น

จากกรอบแนวทางทั้ง 4 แนวทาง จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพสร้างแรงจูงใจและการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร และยังสามารถช่วยสร้างงานและอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นและครัวเรือน ทั้งอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว หรืออาชีพที่มีความเกี่ยวข้องโดยทางอ้อมทำให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่นส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้อีกบริบทที่ต้องให้ความสำคัญคือ ความเสียหายที่อาจเกิด

ขึ้นกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หากขาดการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดโดยไม่มีข้อจำกัด ย่อมส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อพื้นที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ แหล่งน้ำ ป่าไม้ สภาพภูมิอากาศ และสภาพพื้นดิน ดังนั้น การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะต้องมีการป้องกันผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การจำกัดขอบเขตการใช้ทรัพยากรซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวไปด้วย (Esichaikul, 2018)

บทสรุป

เกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุพรรณบุรี ควรต้องมีการขับเคลื่อนที่ต่อเนื่องชัดเจน มีการทำความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามกรอบแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร โดยเบื้องต้นควรจำแนกการดำเนินการออกเป็น 2 บริบท คือ (1) บริบทของเกษตรกร และ (2) บริบทของเครือข่าย หน่วยงานสนับสนุน ซึ่งทั้ง 2 บริบทจะร่วมกันดำเนินการพัฒนาภายในพื้นที่ มีการรวมกลุ่มกันให้ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง ทั้งในมิติของบทบาทโครงสร้าง การบริหารจัดการ การกำหนดกิจกรรม การบูรณาการ ไปพร้อม ๆ กัน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น จึงควรมีแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ในระดับจังหวัด ระดับชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษาข้อมูลทั้งเกษตรกร และนักท่องเที่ยว การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ดังนั้น ชุมชน และธรรมชาติ โดยผู้เกี่ยวข้องสามารถค้นพบความรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ต้องมีเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน กำหนดภูมิสัญลักษณ์เพื่อเป็นอัตลักษณ์ สำหรับแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร มีดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเมือง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ตามเมือง เช่น ในอำเภอ ในเขตเมืองหลวง ซึ่งมีอยู่มากมายทั่วไป ดังนี้

1.1 บุคคลในชุมชนเมือง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบุคคลสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ เพราะเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะ

1.2 สถานที่ในเมือง ได้แก่ อาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นในอดีตหรือปัจจุบัน เพื่อแสดงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เรื่องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งเพื่อกิจกรรมของรัฐบาล หรือธุรกิจ

1.3 กิจกรรมที่จัดขึ้นในเมือง เป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาล ทางรัฐบาล หรือทางเอกชนจัดขึ้นตามวาระต่าง ๆ เป็นประเพณีสืบทอดกันมา

2) แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นมีลักษณะเป็นสังคมการเกษตรประชาชนส่วนมากมีอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก แหล่งความรู้ประเภทนี้จึงเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

2.1 บุคคลในท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ หรือเพื่อตอบปัญหาข้อสงสัยให้แก่นักท่องเที่ยวเหล่านั้น

2.2 สถานที่ในท้องถิ่น ได้แก่ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นมาในอดีตจนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ 2 ตี รวมทั้งสถานที่ที่มีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น

2.3 กิจกรรมในท้องถิ่น เป็นงานประเพณีทางศาสนา และประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นที่ประชาชนในท้องถิ่นได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา สิ่งที่ได้จากกิจกรรมในท้องถิ่นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สืบต่อกันมาในเรื่องของพิธีกรรม และการประพฤติปฏิบัติตนในวันเหล่านั้น

นอกจากนี้ ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ ต้องมีการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดกระบวนการยกระดับสมรรถนะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านโดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1) การประเมินวัตรกรรมการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

2) การประเมินความสามารถการบูรณาการทางเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

3) การประเมินความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

4) การประเมินความเข้มแข็งของชุมชนในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

5) การประเมินโอกาสทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

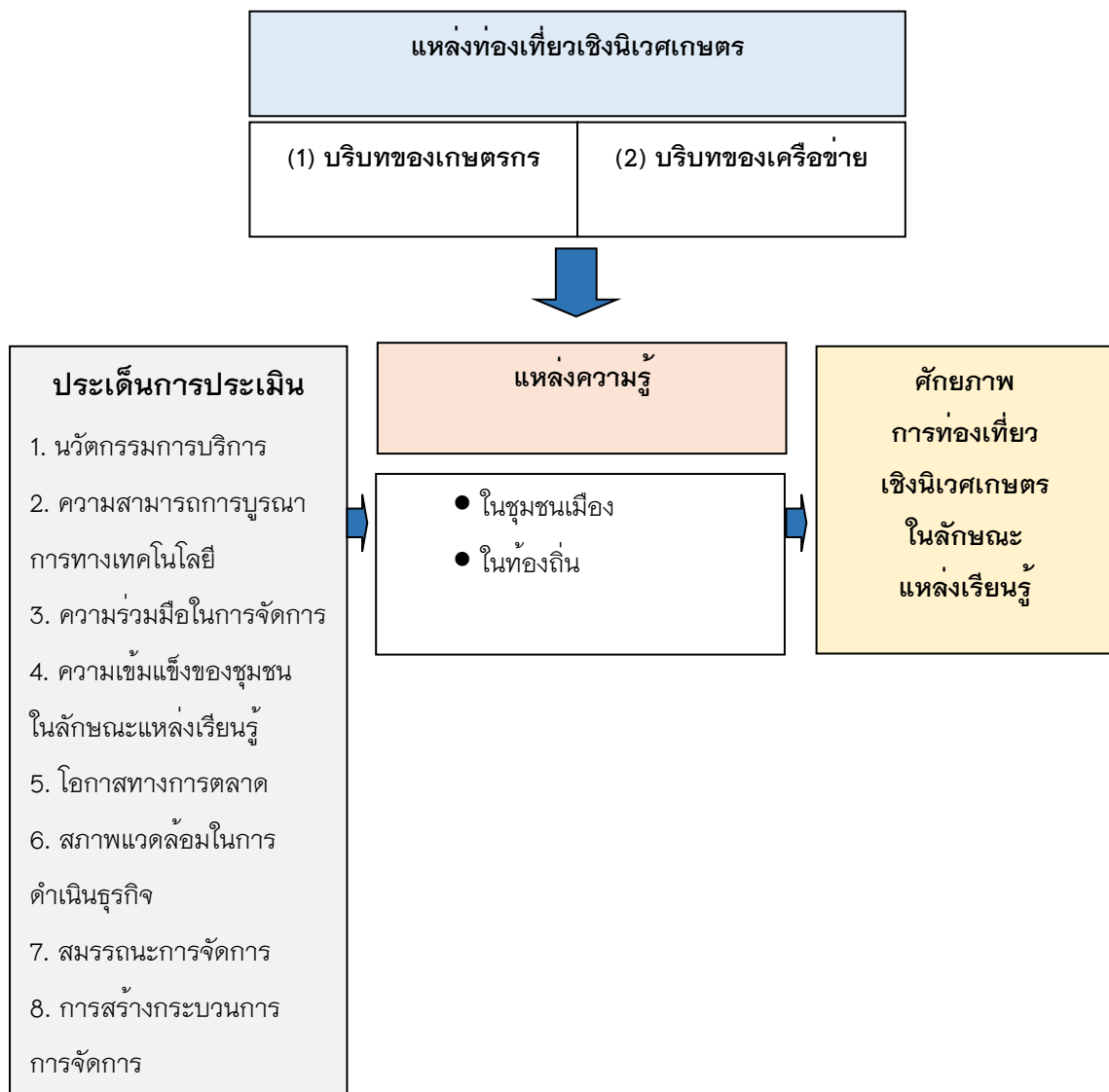
6) การประเมินสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ ในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

7) การประเมินสมรรถนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

8) การประเมินการสร้างกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศในลักษณะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอาชีพเกษตรกรรม

ทั้งนี้ ประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ คือ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีค่าของท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า เกิดการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้

ระหว่างกันทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาทั้งในบริบทของการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงกระบวนการผลิตสินค้าของชุมชน มีระบบการตลาดที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางการเกษตรเพื่อบริการให้กับผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยวสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับชีวิตปัจจุบันได้ สำหรับการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถแสดงได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี

References

- Community Organization Development Institute. (2022). *Development of Strengthen Communities to be Self-Reliance and Keep Pace with Change using Integrated Operations*. Sahamit Printing and Publishing.
- Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2005). *Handbook of Administrative and Management of Agricultural tourism*. Ministry of Agriculture and Cooperatives.
- Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2019). *Promotion of agricultural tourism*. Ministry of Agriculture and Cooperatives.
- Department of Tourism. (2021). *Guide to evaluating quality standards of agricultural tourism destinations*. Ministry of Tourism & Sports.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (2018.) *Global sustainable tourism criteria: GSTC*. COCOON & CO.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) (2022). *Handbook of Standard Practice of Sustainable Tourism Management*. COCOON & CO.
- Esichaikul, R., et al. (2018). *Competency development for participative management of hot spring attractions in Lanna tourism cluster*. Thailand Science Research and Innovation.
- Mangkhang, C. (2020). *Community potentials and citizen participation in ecotourism management towards learning resources on community enterprise of Ban Mea Kam Pong, Chiang Mai*. Mae Fah Luang University.
- Na Songkhla, T. (2013). *Model of Agricultural Resources Management for Sustainable Agro-tourism in Changklang District, Nakorn Si Thammarat Province*. Songkhla Nakarin University.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017–2021)*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2023). *The Thirteenth National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*.
<https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>.
- The Government Public Relations Department. (2023). *UNESCO certified Suphan Buri as a “Creative City of Music” for 2023*.
<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/229807>

Tourism Authority of Thailand. (2018). *Tourism or the tourism industry is closer than you think.*

<https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>

United Nations. (2023). *Sustainable development goal 11 sustainable cities and communities.*

<https://thailand.un.org/en/sdgs/11>